

Wat hebben gelovigen tegen homo's?

Gerrit-Jan Kleinjan - 03/05/13, 22:00

© reuters. Protest in Polen tegen homo's. 'Liefde is hetero' staat er op het spandoek geschreven.

In Duitsland is de christelijke politiek verdeeld over het homohuwelijk. In Frankrijk gingen jonge katholieken de straat op om te demonstreren. Elisa Klapheck, rabbijn in Frankfurt, en Mechteld Jansen, hoogleraar missiologie, spreken in het theologisch elftal over de verhouding tussen homoseksualiteit en religie.

'Homo's die trouwen zijn juist conservatief'

Elisa Klapheck: 'De orde in de wereld wordt op zijn kop gezet als homo's mogen trouwen. Dat is hoe sommige mensen denken. Het is een discussie die nu speelt in Duitsland, het land waar ik rabbijn ben.'

Ik snap wel dat er mensen zijn die in de bres springen voor het traditionele gezin. Het is net als honderd jaar geleden. Toen mochten ineens vrouwen hetzelfde werk doen als mannen. Ook dat was bedreigend. Mannen - en ook vrouwen - waren niet meer zeker van hun identiteit qua geslacht.

Ik denk dat het verzet tegen het homohuwelijk voortkomt uit die angst, meer dan uit het geloof. Het klopt namelijk niet dat religieuze mensen per definitie tegen homorelaties zijn. Degenen voor wie heiligheid een belangrijk criterium in het leven is, waarderen ook de heiligheid in de liefde tussen twee mannen of twee vrouwen. Maar ik wil de angst van veel gelovigen niet bagatelliseren. Het is een diepe angst.'

Vrouw met mannelijke kanten

Klapheck: 'In Duitsland is de christelijke politiek verdeeld. Een deel van de christendemocratische CDU is tegen. Dat deel is bang dat hun partij anders geen conservatieve partij meer is. Een ander deel is juist voor het homohuwelijk.'

Omdat veel mensen denken dat religieuzen tegen het homohuwelijk zijn, verwacht men dat een rabbijn ook tegen is. In waarheid is het homohuwelijk in het liberale jodendom erkend en zijn er zelfs huwelijksceremonies ontwikkeld. Ook onder orthodoxe joden wordt

homoseksualiteit steeds meer bespreekbaar. Al zal het homohuwelijk daar nog lang niet mogelijk zijn.

'Voor de acceptatie van homoseksualiteit zijn er zeker ook religieuze argumenten. In de Bijbel staat, in Genesis, dat God de mens scheidt, mannelijk en vrouwelijk. Door die woordkeuze 'mannelijk' en 'vrouwelijk' wordt duidelijk gemaakt dat mensen niet precies als mannen en vrouwen onderscheiden zijn, maar juist beide kanten in zich verenigen. Dat betekent dat ik als vrouw óók mannelijke kanten heb. En dat heeft natuurlijk gevolgen voor de manier waarop ik als liberale rabbijn tegen relaties aankijk.'

Traditionele gezin is negentiende eeuwse uitvinding

Klapheck: 'De joodse religieuze traditie is eigenlijk onduidelijk over homoseksualiteit. Neem de Talmud (belangrijke commentaren op de Tenach, het joodse Oude Testament, red). Ik vind het heel opvallend dat daarin zo goed als niet over homoseksualiteit wordt gesproken. In dezelfde tijd, de klassieke Oudheid, schrijven Griekse auteurs namelijk uitgebreid over homoseksualiteit. Maar voor joden bleek het geen onderwerp te zijn.'

Oké, in het Oude Testament heb je het voorschrift dat 'een man niet bij een andere man mag liggen zoals bij een vrouw'. Maar we weten niet precies wat deze tekst betekent. Gaat dat over homoseksuele relaties? Of gaat dat over de heidense cultische praktijken die in dat gedeelte ook worden veroordeeld? Heel cryptisch allemaal. Ik kan het geen verbod op een liefdesrelatie noemen.

Wat voorstanders van het traditionele gezin vaak vergeten, is dat de combinatie van man, vrouw en kind een uitvinding is uit de negentiende eeuw. Kijk je in de Bijbel naar de maatschappelijke verhoudingen, dan gaat het niet zozeer om gezinnen, maar vooral over stammen en hoofden van stammen. Met andere woorden: de vormgeving van relaties verandert door de tijd.

Eigenlijk is juist het homohuwelijk iets conservatiefs. Dat heb ik ook gemerkt bij de personen die ik in Nederland in de echt heb verbonden. Die mannen waren behoudend. Familiewaarden waren voor hen belangrijk. Je zou haast zeggen dat in een tijd waar klassieke family values onder druk staan, ze juist overleven bij dit soort homostellen."

Elisa Klapheck is rabbijn in Frankfurt

'Homoprotest is ook een oproep tot veiligheid'

Mechteld Jansen: 'Dat juist dit onderwerp belangrijk wordt gevonden door behoudende gelovigen is een reactie op wat er in de samenleving gebeurt. Seksuele identiteit is steeds belangrijker geworden, net als de individuele keuzes die je daarin maakt. Een opvatting over homoseksualiteit is inmiddels een soort graadmeter voor de mate waarin je modern bent. Het is maar de vraag of dat goed is. Iets dat je afdwingt is nog geen innerlijke overtuiging.'

Gelovige tegenstanders van het homohuwelijk vinden dat het huwelijk voorbehouden is aan man en vrouw, omdat alleen daarin leven ontstaat. Dat zag je onlangs in Frankrijk. Het klassieke gezin, is de redenering, is de aangewezen plek voor het kind om een stabiele opvoeding te krijgen. Voor sommige gelovigen gaat homoseksualiteit tegen religieuze voorschriften in. Hoewel ik ze niet deel, zijn er theologische argumenten te gebruiken om tegen het homohuwelijk te zijn.

De discussie over homoseksualiteit en het pleidooi voor het traditionele gezin is een uiting van iets anders. Wat er vooral achter zit, denk ik, is dat tegenstanders in het homohuwelijk een doorgeslagen secularisme in de maatschappij bespeuren. Dat bijvoorbeeld in Frankrijk het homohuwelijk mogelijk wordt, is een gevoelige klap voor de rooms-katholieke kerk. Zo van: wéér een stukje verder naar de marge van de samenleving.'

Gevoel van onzekerheid

Jansen: 'Het verzet leeft breder dan alleen bij christenen met orthodoxe opvattingen. De verwijzing naar de christelijke wortels van Europa heeft ook te maken met het verzet tegen de islam en het secularisme. Ik zie het verzet tegen homoseksuele relaties ook als oproep tot duidelijkheid en veiligheid. Het is veelzeggend dat het protest in Frankrijk voor een deel werd gedragen door tieners, die op seksueel vlak sowieso onzeker zijn.

Het protest heeft te maken met een algemeen gevoel van onzekerheid. Waar gaat het naartoe met West-Europa? Wat zijn onze wortels? Zijn die christelijk? Opvallend is dat toen er in Frankrijk protesten klonken, de Franse protestantse kerk er juist voor koos geen officieel standpunt naar buiten te brengen. Juist omdat er in de kerk verschillende standpunten leven. Wat bij het religieuze protest vooral in het oog springt is dat vooral kerkgenootschappen waarin mannen dominant zijn, homoseksualiteit het moeilijkst aanvaarden.

Nog even over de theologische argumenten. Volgens mij is het een misvatting om zo te hoop te lopen tegen homoseksuele relaties. Ik vind het jammer dat behoudende kerken zich daar zo op profileren. Ik meen dat Jezus het belang van bloedbanden ontzettend relativeert. Volgens Jezus is iedereen die de wil van God doet je familie.

De christelijke traditie hecht wel waarde aan het gegeven dat mensen leven in relaties met elkaar. Sommige krijg je vanzelf, zoals de familie waarin je geboren wordt. Andere kies je, zoals je partner. Er is altijd een spanning tussen afhankelijkheid en vrijheid. Daarin zit voor mij ook de parallel met het geloof. Die spanning is ook logisch, je kunt nooit helemaal je eigen gang gaan."

Mechteld Jansen is hoogleraar missiologie aan de Protestantse Theologische Universiteit (vestiging Amsterdam)